

Ivica RAGUŽ*Pastoralije*

– Teološki niz: Panni, Knjiga 8., Đakovo, 2016., 130 str.

Svećenik je učenik Isusa Krista, koji iz ljubavi prema Učitelju gradi zajedništvo. To zajedništvo, ključno za shvaćanje svećeničkoga identiteta, svećenik najčešće izgrađuje unutar povjerene mu župne zajednice. Tim vidom svećeničke službe bavi se knjiga *Pastoralije* dogmatskoga teologa i svećenika Ivica Raguža. Sam naziv »pastoralije« zapravo je autorov pojam koji, kako sam kaže, predstavlja »zajednički nazivnik« njegovih »pokušaja promišljanja o svećeničkom životu«, koje je namijenio upravo župnicima kao pastoralnim djelatnicima (7.). Zbog toga su »pastoralije« već bile objavljivane tijekom 2016. godine u *Vjesniku Đakovačko-osječke nadbiskupije*, časopisu koji je namijenjen pastoralnoj orijentaciji. Svakako je hvalevrijedno što je ovim djelom autor na jednome mjestu objedinio sve »pastoralije« i time dao doprinos našoj teološkoj literaturi. Pokušat ćemo u kratkim crtama prikazati svaku od ukupno jedanaest »pastoralija« jer svaka je za sebe jedno lijepo teološko promišljanje prožeto brojnim osobnim zapažanjima i iskustvima.

U prvoj se, naš autor, bavi svećenicima kao Kristovima pastirima i to na temelju Kristovih riječi o dobrom pastiru (Iv 10). U tom kontekstu on ukazuje na tri ključna pojma koja se povezuju sa svećenicima kao Kristovim pastirima, a to

su »bliskost«, »briga« i »sinovstvo«, te sva tri svojstva primjenjuje na odnos svećenika prema povjerenom im puku, gdje ističe da svećenici trebaju živjeti »kao sinovi nebeskoga Oca, koji žive u potpunosti za svoju baštinu, svojinu, za svoju župu«, tj. biti bliski sa svojim župljanima i brinuti za njih (11.-14.).

Druga »pastoralija« bavi se tzv. »neobičnim svećenicima«. Naime, autor se suprotstavlja duhovnosti pojedinih karizmatičkih svećenika iza koje često leži subjektivizam, a manifestira se kroz emocionaliziranje i ekstatiziranje liturgije, što ima za posljedicu izbacivanje Boga iz središta liturgijskih čina. U četiri točke, u ovoj »pastoraliji«, autor jasno razrađuje profil takvih svećenika sa željom da ih usmjeri k »običnosti vjere, duhovnosti i teologije«, jer jedino tako može, kako kaže Raguž, »uvijek iznova zasjati neobičnost, novost radosne vijesti Isusa Krista« (20.).

Treća »pastoralija« govori o onome bez čega je svećenički život gotovo nezamisliv, a to je propovijedanje. Autor donosi razloge zbog kojih smatra da je propovijedanje važno u svećeničkom životu. On ističe da svakodnevno propovijedanje omogućuje, svećenicima, da ostanu vjerni »službi naviještanja Božje riječi« (23.). Zatim iz iskustva sv. Grgura Velikoga, ali i iz svojega iskustva, ukazuje svećenicima na važnost meditiranja nad biblijskim tekstom i to s nakanom propovijedanja. Na taj način, uz pomoć Duha Svetoga, tekst postaje jasniji i smisao se lakše prenosi vjernicima. Takva, s ljubavlju preno-

šena Božja riječ, u konačnici izgrađuje (župnu) zajednicu.

Četvrta »pastoralija« problematizira odnos svećenika prema ženi. Za Raguža je taj odnos pokazatelj svećeničke humanosti. Zato polazeći od svetopisamskih temelja koji određuju odnos muškarca i žene naš autor dolazi do ključne teze, tj. imperativa svećenicima, a taj je da, kako kaže, »ženu iznova otkrivamo i počnemo živjeti još više za nju!« (34.). To otkrivanje žene u životu svećenika, autor smatra da se treba odvijati na više razina. Prvotno na razini istinske duhovnosti jer se upravo svetost kroz povijest često ostvarivala u odnosu muškarca sa ženom i obrnuto (npr. Franjo – Klara, Anzelmo – Matilda itd.). Zatim ono treba biti vidljivo i u odnosu svećenika prema Crkvi, što znači da župnim zajednicama svećenici i biskupi trebaju pristupati kao pravi muškarci prema svojim »ženama« za koje su »spremni dati život«. I treće, u životu svakoga svećenika vrlo je važna pobožnost predanosti Blaženoj Djevici Mariji, ženi u kojoj svećenik otkriva Crkvu, te zato autor upozorava da je »kriza marijanske duhovnosti« upravo »znak krize svećeništva« (34.-42.).

U petoj »pastoraliji« autor piše o vlasti upravljanja, koja svećenicima pripada svetim redom. Tu on opisuje pogrešne oblike upravljanja poput »tiranskog«, »pilatskog« i »kaotičnog« te im suprotstavlja ono u »republikanskom duhu«, koje treba biti glavno obilježje svećeničke vlasti upravljanja (43.-53.). U tom smislu, Raguž na tragu kršćanske

vizije upravljanja ističe da svećenik treba »posrednički upravljati«, biti poput »dirigenta orkestra«, tj. njegova je uloga da »vodi zajednicu, daje joj ritam, oblikuje ju, jednom riječju da stvara ozračje gdje svatko može svirati opušteno i maštovito na svoj način« (55.).

Šesta »pastoralija« pokazuje nam kakvu razornu moć bludnost sa sobom nosi, gdje autor, pozivajući se ponajprije na sv. Tomu koji primjećuje da bludnost stvara »poremećaje u spoznaji Boga i stvarnosti«, progovara o razlozima bludnosti u svećenika. Bludnost se javlja u »onome trenutku kada se čovjek, odnosno svećenik, osjeća moćnim, snažnim na drugim područjima te onda svoju moć želi pokazati i u spolnosti«, ističe Raguž (57.). Tomu Raguž suprotstavlja »svakodnevnu molitvu za čistoću, duboku želju za čistoćom«, te potiče na »izbjegavanje prigoda za bludnost« (64.). No, iako bludnost uništava život svakog svećenika, ipak je za autora bludnost tek »griješ tijela«, u svakom slučaju opasan grijeh, ali on upozorava da je manje opasan od »grijeha duha«, a to su »oholost, taština, karijerizam, egoizam, pohlepa za novcem, autoritarizam«. Ti se grijesi teže liječe od »grijeha tijela« zato što su skriveni, nevidljivi, opasni jer »razaraju čovjeka, duh, zajednicu, Crkvu...« (62.).

Sedma »pastoralija« bavi se jednim od suvremenih trendova u Crkvi, a to je »oduševljenost psihologijom«. Autor nam precizno otkriva razloge »psihologizacije Crkve« (kriza i kraj mesijanskih političkih sustava, psihologija koja je po-

čela doticati ključne religijske teme, kri- za teologije) te donosi argumente protiv psihologizacije (73.-77.). Pozivajući se na velike teologe poput R. Guardinija i H. U. v. Balthasara, Raguž konstatira da je nemoguće izraditi psihološki profil osobe Isusa Krista, kao i svetaca, te da svaki pokušaj takvog profiliranja vodi u redukcionizam. Osim toga, za njega psihologija sve više postaje oblik moderne gnoze, koja se manifestira u različitim psihološkim tehnikama u dušebrižništvu, koje navodno mogu dovesti do ozdravljenja. I kao treće, za našega autora problem je sofistički pristup u suvremenoj psihologiji koji se očituje u »naplaćivanju bavljenja duhom« (76.). Zbog svih tih razloga Raguž smatra da je korisno relativizirati utjecaj suvremene psihologije u Crkvi jer u konačnici »vje- ra« je ona istinska »kršćanska psiholo- gija«, tj. u teologiji i duhovnosti psiho- logija zauzima tek »pomoćno mjesto« (75.-77.).

Osmom »pastoralijom« Raguž želi korisnim pastoralnim savjetima (koje temelji na promišljanjima američkih žu- pnika M. Whitea i T. Corcorana) pomo- či župnicima da budu što više »suputni- ci«, a što manje »usputnici« (oni koji često traže premještaje). Ti savjeti od- nose se na važnost organizacije svećeni- kova vremena, tiču se materijalne brige za crkvu, govore o nužnosti povezanosti župnika sa župnom zajednicom, ukazu- ju na potrebu brige oko liturgijske glaz- be, te je na neki način kruna tih savjeta podsjetnik na rečenicu iz ignacijanske duhovnosti: »Age quod ages« (87.).

Važnim odnosom svećenika prema eu- haristiji Raguž se bavi u devetoj »pa- storaliji«. Na tragu kardinala Lustige- ra, naš autor promatra euharistiju kao »najsnažniju kružnicu župne zajedni- ce« jer, stavljajući euharistiju u središte svojega osobnoga života, svećenik kao »vir euharisticus« doprinosi oblikova- nju zajednice te je pritom važno da ne zanemaruje značaj euharistijskoga aga- pea i klanjanja (91.-99.).

Pretposljednja »pastoralija« nastala je kao plod autorova proučavanja djela sv. Ambrozija te u njoj s radošću svećeni- cima i biskupima prenosi misli ovog kršćanskog svetca. Na tom tragu autor naglašava da svećenik treba biti, poput Krista, »dvostruki slušatelj« i Boga i ljudi, koji daje sugovorniku dostojan- stvo, te omogućuje razgovor (103.). Osim toga, on treba biti i čovjek »si- lovite Kristove ljubavi«, svjestan traj- ne opasnosti da postane Juda i da izda Isusa zbog »veće milosti«, a to je da bude Kristov učenik (106.). Također, autor donosi i savjete sv. Ambrozija svećenicima u konkretnom ophođenju s vjernicima tako da svećenik nikada ne zaboravi da je služitelj »Kristova olta- ra« (108.). A da bi bio još više Kristov, Raguž na tragu sv. Ambrozija naglašava važnost toga da svećenik bude ponizan, poput Davida. Uz to je bitno da bude materijalno i duhovno darežljiv te da izbjegava omalovažavanje drugoga radi isticanja vlastite tobožnje veličine (tzv. »invidia clericalis«).

Na koncu, u posljednjoj, jedanaestoj »pastoraliji«, naš autor promatra od-

nos svećeničke službe i sv. Petra te promatrajući Petrove osobine naglašava važnost poučljivosti i jednostavnosti kod svećenika (119.-122.) te istinske pobožnosti i zaštitničke ljubavi spram svojih vjernika (122.-125.), nasuprot preuzetnosti, kojom se »manipulira samim Bogom i najsvetijim stvarnostima« te prijetvornosti kojoj je najčešće cilj vlastiti probitak i slava (125.-128.).

Na kraju ovoga prikaza htjeli bismo ukazati na nekoliko elemenata zbog kojih je ovo djelo vrijedan doprinos teološko-pastoralnoj literaturi. Iako na jednom mjestu u djelu autor skromno ističe da tek »nabacuje određene misli kojima je potrebna daljnja razrada«, ipak smatramo da ovo djelo itekako duboko ulazi u istinsko razumijevanje svećeničke službe u Crkvi. Kao primjer toga možemo navesti prvu »pastoraliju« (o svećenicima, Kristovima pastirima), treću (o svećeniku propovjedniku), petu (o svećeniku, upravitelju), devetu (o svećeniku i euharistiji), no rekli bismo da i sve ostale »pastoralije«, svaka na svoj način, snažno doprinose razumijevanju teološke biti svećeničke službe. Tako se uistinu ostvarila autorova vjera (koju je izrekao u predgovoru) da će ovim djelom »u promišljanju svećeničke prakse doći do izražaja istinska teorija, odnosno biblijsko, katoličko razumijevanje svećeničke službe kao takve i njezine uloge u Crkvi« (7.). Vidljivo je kroz cijelo djelo da autor izvrsno spaja ono konkretno, praktično, s pojmovnim i teoretskim idejama svojih teoloških uzora. Na jednome mjestu kardinal

Newman, govori da je »odlika kršćanskoga pisca da na jednostavan način donosi ono što osjeća, što ga njegova vjera uči, te ono što Evanđelje obećava«. Upravo to vidimo kod našega autora i zahvaljujući svemu tome, njegov je pismeni izričaj znanstveno ponizan, elokventan, iskren, britak (npr. govori protiv svećenika »karizmatika«, »plaćenika«, »građevinara«, »birokrata«, »nehumanih svećenika« itd.) te, kao takav, čitatelja jednostavno ne može ostaviti ravnodušnim, tj. nužno ga potiče na promišljanje, a onda vjerujemo i na (pastoralno) djelovanje. Osim toga, aktualnost, svježina i originalnost u promišljanjima osjeti se kako u autorovu govoru o uzvišenosti svećeničkoga poziva (»Kristovi pastiri«, »euharistijski muževi«, oni koji imaju »vlast propovijedanja, upravljanja«...), tako i u govoru o poteškoćama s kojima se župnici susreću u svom životu i radu (nehumani odnos prema ženama, loši načini upravljanja, bludnost, »psihologizacija Crkve«...), ali i u brojnim savjetima koje im naš autor pruža. Stoga, ovo djelo predstavlja teološko-pastoralni izvor iz kojega svaki svećenik može crpiti bogatstvo misli i korisnih savjeta za život u svojoj svetoj službi i župnoj zajednici. Iako autor navodi da su *Pastoralije* prije svega namijenjene svećenicima, župnicima, mi bismo ih preporučili svim vjernicima kako bi bolje razumjeli svoje župnike, ali i svim onim čitateljima koji žele »izbliza« upoznati teret, ali i ljepotu svećeničkoga (župničkoga) poziva.

Šimo Šokčević